

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ECOCCI

پتانسیل های تجاری کشورهای عضو اکو در یک نگاه (جمهوری آذربایجان)

تهیه و تنظیم: کمیته ایرانی اتاق بازرگانی و صنعت اکو

(روابط عمومی و انتشارات)

اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

فهرست مطالب

ویژگیهای جغرافیایی - اقتصادی.....	ص ۳
جدول (۱) - اطلاعات اساسی آذربایجان ۲۰۱۳.....	ص ۶
جدول (۲) - اقلام عمده بازرگانی و کشورهای عمده طرف تجارت آذربایجان.....	ص ۷
جدول (۳) - مبادلات تجاری آذربایجان با جهان ۲۰۰۸-۲۰۱۴.....	ص ۸
جدول (۴) - مبادلات تجاری آذربایجان با کشورهای عضو اکو ۲۰۰۸-۲۰۱۲.....	ص ۸
جدول (۵) - مبادلات تجاری ایران و آذربایجان ۲۰۰۸-۲۰۱۴.....	ص ۸
آذربایجان یکی از اعضای سازمان همکاریهای اقتصادی (اکو).....	ص ۸
بررسی پتانسیل افزایش تجارت فیما بین جمهوری آذربایجان و کشورهای عضو اکو.....	ص ۹
جدول (۶) - لیست ۲۰ قلم کالای برتر وارداتی آذربایجان در سال ۲۰۱۳.....	ص ۱۰
نقاط قوت آذربایجان بمنظور جذب سرمایه گذاری خارجی.....	ص ۱۶
موانع، مشکلات و محدودیت های صادرات و سرمایه گذاری کشورهای عضو اکو در آذربایجان.....	ص ۱۷
پیشنهادهایی بمنظور ارتقاء همکاری فیما بین آذربایجان و دیگر کشورهای عضو اکو.....	ص ۱۷
نتیجه گیری.....	ص ۱۸
منابع.....	ص ۱۹

ویژگی های جغرافیایی-اقتصادی:

جمهوری آذربایجان با ۸۶۶۰۰ کیلومتر مربع مساحت، بزرگترین کشور قفقاز و در گذرگاه اروپا و آسیای جنوب غربی و در کنار دریای خزر است. پایتخت این کشور باکو است.

کشورهای ایران در جنوب، ارمنستان و ترکیه در غرب، گرجستان در شمال غربی و روسیه در شمال، همسایگان جمهوری آذربایجان محسوب می‌شوند؛ همچنین این کشور دارای مرز آبی با کشورهای ترکمنستان و قزاقستان در کناره دریای خزر است. جمعیت آذربایجان در سال ۲۰۱۳ حدود ۹,۶۹۰ میلیون نفر بوده است. تولید ناخالص داخلی آن در همین سال معادل ۱۰۲/۷ میلیارد دلار (بر اساس قدرت خرید) و تولید ناخالص سرانه اهالی کشور ۱۰۸۰۰ دلار بوده است.

چنانچه دیده میشود ۴ کشور عضو اکو (ایران، ترکیه، ترکمنستان و قزاقستان) از طریق مرز آبی و زمینی در همسایگی جمهوری آذربایجان قرار دارند.

آذربایجان دارای میراث فرهنگی باستانی و تاریخی میباشد. جمهوری دموکراتیک آذربایجان که در ۱۹۱۸ تاسیس شد، در ۱۹۲۰ به اتحاد شوروی ضمیمه شد. آذربایجان در ۱۹۹۱ استقلال خود را بازیافت.

جمهوری آذربایجان در جنوب رشته کوه‌های قفقاز و شمال رودخانه ارس و در کنار دریای خزر واقع شده است. سه رشته کوه قفقاز بزرگ در شمال، قفقاز کوچک در غرب، و کوه‌های تالش در جنوب این کشور را احاطه کرده است. این کوهها ۴۰ درصد از مساحت جمهوری آذربایجان را در بر گرفته و قله کوه بازاردوزو (Bazardüzü) با ارتفاع ۴۴۶۶ متر بلندترین نقطه آن است. نواحی میانی شامل جلگه‌های آران مرکزی، مغان و میل و سواحل دریای خزر کم ارتفاع و پست بوده و ارتفاع در پست‌ترین قسمت ۲۸ متر پایین‌تر از سطح دریاهای آزاد است. جمهوری آذربایجان یک کشور محاط در خشکی است. این کشور در پیرامون دریای خزر، که یک دریای بسته است، واقع شده و طول خط ساحلی آن ۸۰۰ کیلومتر است. تنوع زیستی و گیاهی آذربایجان به دلیل تنوع آب و هوا بسیار زیاد است به گونه‌ای که تنها بیش از ۴۵۰۰ گونه گیاه در کوهستانهای آذربایجان دیده می‌شود.

از لحاظ آب و هوایی، جمهوری آذربایجان دارای چندین نوع آب و هوای مختلف است. به طور کلی شمال و شرق کشور دارای آب و هوای نسبتاً خشک و کوهستانی است در حالیکه منطقه جنوب شرقی آب و هوای مرطوب و ملایم تری دارد. مناطق غربی و شمالی و جنوبی شامل قره باغ و شمال شرقی جمهوری خودمختار نخجوان، دامنه کوههای قفقاز و ناحیه لنکران-آستارا و کوههای

تالش بسیار مرطوب هستند. مناطق مرکزی شامل جلگه‌های وسیع مستعد کشاورزی است که توسط رود کورا و ارس آبرسانی می‌شوند.

جمهوری آذربایجان در سالهای اخیر تلاشهای قابل توجهی برای افزایش گردشگری خود داشته‌است. همچنین سال ۲۰۱۱ در کشور آذربایجان سال گردشگری آذربایجان نامیده شد. کشور آذربایجان در سال ۲۰۱۰ میزبان بیش از دو و نیم میلیون گردشگر بوده‌است، در سالهای اخیر سهم گردشگری آذربایجان را بیشتر کشورهای اوکراین، قزاقستان، ایران، گرجستان، اردن، بحرین، آلمان، استرالیا، بلغارستان و فنلاند داشته‌اند. در سال ۲۰۱۲ جمهوری آذربایجان بیشترین گردشگر را در منطقه قفقاز پذیرا بوده است. در سال ۲۰۱۳، تعداد گردشگران ورودی به این کشور بیش از ۲ میلیون نفر بوده و درآمد کسب شده جمهوری آذربایجان از گردشگران ورودی برابر با ۲۳۶۵ میلیون دلار بوده است.

میراث فرهنگی و معماری ملی و اسلامی از مهم‌ترین عامل‌های ثبات در جمهوری آذربایجان محسوب می‌شود. این کشور با میراث‌های معماری، آداب و رسوم، تنوع‌های فرهنگی، انواع پوشاک، صنایع دستی، غذاهای سنتی و چشم‌اندازهای جغرافیایی و طبیعی از نظر جهانگردی قابل توجه بوده و همه‌ساله هزاران گردشگر خارجی را به سمت جمهوری آذربایجان جذب کرده که از نظر اقتصادی نیز تأثیر به‌سزایی در رشد اقتصادی این کشور داشته‌است.

جمهوری آذربایجان در حال حاضر، در مقایسه با جمهوریهای تازه استقلال یافته اطراف خود بمنزله بهره‌بردار از منابع انرژی در منطقه یکی از صادرکنندگان برتر محصولات گازی محسوب می‌شود و سرمایه‌گذاری در این حوزه، پس از استقلال توسعه بیشتری پیدا کرده‌است. این کشور در سال ۲۰۱۳ برابر ۷ میلیارد بشکه منابع نفت خام و ۱/۹۹۱ میلیارد مترمکعب گاز ذخیره داشته است.

این کشور برای دستیابی به اقتصاد توسعه یافته تر، اصلاحات گوناگونی را انجام داده است. تدوین قانون جدید سرمایه گذاری، اصلاح سیستم بانکی، تسهیل واردات سازمانهای خصوصی و بنگاه های دولتی از این جمله اند.

با وجود این، در سالهای اوایل استقلال، تورم فزاینده ناشی از آثار جنگ قره باغ و سیاستهای آزادسازی قیمتها و خصوصی سازی اقتصاد موجب شد مردم جمهوری آذربایجان تحت فشارهای شدید اقتصادی قرار گیرند و قدرت خرید آنها به سرعت کاهش یابد. اما از سال ۱۹۹۶ میلادی افزایش درآمدهای حاصل از قراردادهای نفتی بین المللی، روند رو به رشد سرمایه گذاری خارجی، اعتبارات صندوق بین المللی پول و بانک جهانی و مساعدت کشورهای اروپایی موجب شد تا اقتصاد نابسامان این کشور رو به بهبود گذارد.

در سال ۲۰۰۸ میلادی جمهوری آذربایجان بنا به گزارش بانک جهانی، برترین کشور از نظر اجرای برنامه های اصلاحات اقتصادی بین ۱۰ کشور محاسبه شده (ده کشوری که جزئیات اطلاعات اقتصادی خود را در اختیار بانک جهانی قرار دادند) بوده است و در رتبه نخست قرار گرفت.

بانک جهانی کشورهای آلبانی، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس، تاجیکستان، روسیه، اوکراین، ارمنستان، گرجستان را نیز در زمره کشورهایی می داند که در سال گذشته با کمک اصلاح قوانین توانستند تغییرات زیادی را در کشور خود ایجاد کنند. این کشورها در رده های بعدی قرار گرفته اند.

هرچند پیش از این توسعه کشاورزی نیمه مکانیزه در جمهوری آذربایجان مورد تاکید قرار داشت، ولی به نظر میرسد پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، تاکید دولت جمهوری آذربایجان در بخش اقتصادی بیشتر بر توسعه فعالیت های نفتی است. با این حال، جمهوری آذربایجان با کمک کارشناسان بانک جهانی و صندوق بین المللی پول و با اجرای برنامه های خصوصی سازی و واگذاری زمین های زراعی درصدد توسعه بخش کشاورزی برآمده است.

علیرغم وجود زمینه های مساعد کشاورزی، در شرایط کنونی این جمهوری مجبور به واردات بیش از یک میلیارد دلار مواد غذایی در سال ۲۰۱۳ میلادی شده است.

جمهوری آذربایجان دارای اقتصادی متنوع با بخش های کشاورزی، خدمات، معدن، گردشگری و تولیدات کارخانه ای در سطح محدود است. به منظور ساده سازی ساختار مالیاتی، افزایش جلب سرمایه گذاری خارجی و کمک به افزایش خصوصی سازی ابزارهای کنترلی دولت بر اقتصاد کاهش یافته است.

افزایش قیمت نفت، اقتصاد جمهوری آذربایجان را تقویت میکند. زیرا این کشور صادرکننده نفت خام و مواد نفتی است. از سال ۲۰۰۲ میلادی تاکنون با سیر صعودی قیمت نفت و فراورده های آن، جمهوری آذربایجان با یک فرصت اقتصادی تاثیرگذار بر همه ی زمینه های سیاسی، اجتماعی و امنیتی روبرو بوده است. افزایش درآمد نفت به بهبود سطح زندگی مردم کمک کرده است.

جدول (۱) - اطلاعات اساسی آذربایجان ۲۰۱۳

تولید ناخالص داخلی (میلیارد دلار)	درآمد سرانه (دلار)	نرخ تورم (درصد)	حجم سرمایه گذاری خارجی (میلیون دلار)	محصولات عمده کشاورزی	محصولات عمده صنعتی	محصولات عمده معدنی
۱۰۲ / ۷	۱۰۸۰۰	۲ / ۴	۲۶۳۲	غلات، شکر، پنبه، سبزیجات، میوه	پتروشیمی، منسوجات	نفت و گاز

منبع:

<http://eng.tpo.ir>

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

<http://data.worldbank.org/indicator>

چنانکه در جدول شماره (۱) قابل مشاهده است، حجم سرمایه گذاری خارجی آذربایجان در سال ۲۰۱۳ برابر با ۲۶۳۲ میلیون دلار در بخش های مختلف بوده که نسبت به سرمایه گذاری خارجی این کشور در سال ۲۰۱۲ حدود ۳۱ درصد رشد داشته است. سرمایه گذاران عمده در جمهوری آذربایجان به ترتیب کشورهای انگلستان، آمریکا، ژاپن، نروژ، ترکیه، جمهوری چک و فرانسه بوده اند.

در حال حاضر مناسب ترین بخش های سرمایه گذاری در جمهوری آذربایجان که دارای مزیت نسبی با فعل هستند، عبارتند از :

- بخش نفت و گاز
- بخش IT (فناوری اطلاعات)
- بخش پتروشیمی
- بخش تولید انرژی
- بخش زیرساخت ها

- ساختمان
- بخش آب و کشاورزی
- توریسم (و بالاخص توریسم درمانی)

از سال ۲۰۰۸ میلادی، این کشور با تصویب و اجرای قوانینی مانند کاهش محدودیت های غیرتعرفه ای، ایجاد امکانات زیرساختی از جمله افزایش امکانات بنادر، تسهیل و کاهش مراحل آغاز کسب و کار، پرداخت اینترنتی مالیات، کاهش حجم کاعذبازی های مرسوم در ادارات، توسعه و استفاده از فن آوری های روز دنیا، کاهش مدت زمان لازم برای انتقال دارایی از جمهوری آذربایجان و قانون ثبت دارایی ها شامل زمین و مستغلات، توانسته موفقیت‌های زیادی در زمینه جذب سرمایه گذاری به دست آورد.

چنانچه در جدول شماره (۲) ملاحظه می‌شود، سه کشور قزاقستان، ترکیه و ایران در منطقه اکو از شرکای عمده تجاری جمهوری آذربایجان می باشند.

با توجه به منابع موجود در این کشور، آذربایجان یکی از صادرکنندگان عمده نفت و گاز در جهان بوده و بطور عمده ماشین آلات و تجهیزات، سیمان، فلزات شیمیایی و کالاهای مصرفی را از دیگر کشورهای جهان وارد میکند.

جدول (۲) - اقلام عمده بازرگانی و کشورهای عمده طرف تجارت آذربایجان

اقلام عمده صادراتی به جهان:	نفت و گاز، مواد غذایی، محصولات از آهن و فولاد
اقلام عمده وارداتی از جهان:	ماشین آلات و تجهیزات، مواد غذایی، فلزات شیمیایی
شرکای صادراتی آذربایجان:	روسیه، ایتالیا، هند، تابلند، رومانی، اندونزی، ترکیه
شرکای وارداتی آذربایجان:	روسیه، ترکیه، انگلستان، آلمان، چین، امارات، اوکراین، ایتالیا، ژاپن، قزاقستان، ایران
اقلام عمده صادراتی ایران به آذربایجان:	سیمان، کالاهای مصرفی، مواد پلاستیکی، مواد غذایی
اقلام عمده وارداتی ایران از آذربایجان:	آهن و فولاد، گاز طبیعی، برق، کنجاله، پارچه

منبع: <http://eng.tpo.ir> / <http://www.trademap.org>

با مشاهده ارقام مندرج در جداول ۳، ۴ و ۵ ملاحظه می‌شود که حجم تجارت آذربایجان با جهان همواره در حال نوسان بوده و بطور مشخص از سال ۲۰۱۱ شاهد روند کاهشی میباشیم. البته در سال ۲۰۱۳ با حدود ۳ درصد رشد مثبت نسبت به سال ۲۰۱۲، رقم تجارت این کشور با جهان به حدود ۳۵ میلیارد دلار رسیده است. این در حالیست که در دوره ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۳، تجارت فیما بین آذربایجان با منطقه اکو حدود ۱۵ درصد رشد داشته است. قابل توجه اینکه واردات جمهوری آذربایجان از ایران در سال ۲۰۱۳ نسبت به سال ۲۰۱۰ بیش از ۷۵ درصد رشد داشته است.

کل حجم واردات آذربایجان در سال ۲۰۱۴ برابر با رقم ۹۱۷۹ میلیون دلار بوده که از این رقم، بیشترین واردات به ترتیب از روسیه (۱۳۲۱ میلیون دلار)، ترکیه (۱۲۸۶ میلیون دلار)، انگلستان (۹۷۸ میلیون دلار)، آلمان (۷۰۱ میلیون

دلار)، چین (۶۹۷ میلیون دلار)، امارات (۵۶۳ میلیون دلار)، اوکراین (۴۱۹ میلیون دلار)، ایتالیا (۲۷۲ میلیون دلار)، ژاپن (۲۴۰ میلیون دلار)، قزاقستان (۲۲۲ میلیون دلار)، ایران (۱۴۷ میلیون دلار) بوده است.

جدول (۳) - مبادلات تجاری آذربایجان با جهان از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۴ ارزش: میلیون دلار

سال	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴
صادرات	۴۷۷۵۷	۱۴۶۸۸	۲۱۲۷۸	۲۶۴۸۰	۲۳۸۲۷	۲۳۹۰۵	۲۱۷۴۰
واردات	۷۱۶۲	۶۱۲۰	۶۵۹۷	۹۶۴۱	۹۸۲۰	۱۰۷۶۴	۹۱۷۹
مجموع حجم کل	۵۴۹۱۹	۲۰۸۰۸	۲۷۸۷۵	۳۶۱۲۱	۳۳۶۴۷	۳۴۶۶۹	۳۰۹۱۹

منبع: <http://www.trademap.org>

جدول (۴) - مبادلات تجاری آذربایجان با کشورهای عضو اکو از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۴ ارزش: میلیون دلار

سال	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴
صادرات آذربایجان به اکو	۱۴۳۱	۴۵۴	۶۸۰	۸۵۹	۱۰۰۲	۹۴۷	۱۰۷۵
واردات آذربایجان از اکو	۱۱۸۷	۱۰۹۵	۱۲۱۴	۱۷۵۰	۲۰۸۱	۲۰۵۸	۱۶۹۷
مجموع حجم کل	۲۶۱۸	۱۵۴۹	۲۴۳۰	۲۶۰۹	۳۰۸۳	۳۰۰۵	۲۷۷۲

منبع: <http://www.trademap.org>

جدول (۵) - مبادلات تجاری ایران و آذربایجان از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۴ ارزش: میلیون دلار

سال	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴
واردات آذربایجان از ایران	۹۸	۷۸	۱۱۸	۱۶۰	۱۷۶	۲۰۸	۱۴۷
صادرات آذربایجان به ایران	۳۵۵	۹۱	۱۲۴	۱۴۴	۸۷	۷۴	۱۳۳
مجموع حجم کل تجارت فیما بین ایران و آذربایجان	۴۵۳	۱۶۹	۲۴۲	۳۰۴	۲۶۳	۲۸۲	۲۸۰

منبع: <http://www.trademap.org>

آذربایجان یکی از اعضای سازمان همکاری های اقتصادی (اکو):

سازمان همکاری های اقتصادی (ECO) یک سازمان منطقه ای بین دولتهاست. پیشینه تاسیس سازمان همکاری اقتصادی (اکو) به سال ۱۹۶۲ باز می گردد که سه کشور ایران، ترکیه و پاکستان سازمان همکاری منطقه ای برای توسعه (RCD) را تاسیس نمودند که تا سال ۱۹۷۹ فعالیت می نمود؛ تا اینکه در سال ۱۹۸۵ با همکاری ایران، پاکستان و ترکیه، سازمان همکاری های اقتصادی (اکو) پایه گذاری و در سال ۱۹۹۲ با پیوستن کشورهای ازبکستان، آذربایجان، قزاقستان، قرقیزستان، ترکمنستان، تاجیکستان و افغانستان تعداد کشورهای عضو به عدد ۱۰ رسید.

با وجود نوپا بودن اکو، این سازمان موفقیت‌هایی در سطح منطقه و جهان داشته ولی در عین حال سازمان اکو تاکنون با مشکلات متعددی برای دستیابی به اهداف و برنامه‌هایش مواجه بوده است. موافقتنامه‌های مختلفی در این سازمان به امضاء رسیده که در پروسه اجرایی شدن با مشکلاتی مواجه شده و عملیاتی نشده اند. در قالب همکاری‌های منطقه‌ای اکو، جمهوری آذربایجان موافقتنامه‌های زیر را امضاء نموده ولی تاکنون اجرایی نشده است.¹

- موافقتنامه تسهیل صدور روادید اکو
- موافقتنامه چارچوب تجارت ترانزیتی اکو
- موافقتنامه گسترش و حمایت از سرمایه‌گذاری (APPI)

بررسی پتانسیل افزایش تجارت فیما بین جمهوری آذربایجان و کشورهای عضو اکو:

چنانچه در ارقام مندرج در این گزارش دیده میشود حجم کل تجارت آذربایجان در سال ۲۰۱۳ برابر با ۳۴۶۶۹ میلیون دلار بوده است که از این رقم تنها ۳۰۰۵ میلیون دلار آن با منطقه اکو بوده که چیزی کمتر از ۹ درصد می باشد. آنچه مسلم است اینکه پتانسیل تجارت جمهوری آذربایجان (در بررسی ما پتانسیل واردات این کشور از منطقه اکو) بیش از رقم محقق شده در سال ۲۰۱۳ می باشد. در این پژوهش، پتانسیل تجارت آذربایجان از منطقه اکو در اقلام عمده وارداتی این کشور مورد بررسی قرار گرفته است. به همین منظور، در هر یک از این اقلام، ارزش کل واردات آذربایجان به تفکیک ارزش واردات این کشور از کشورهای عضو اکو و دیگر کشورهای جهان استخراج شده و در مقابل به ارزش صادرات دیگر کشورهای عضو اکو از این کالاها اشاره شده است.

در مرحله بعد، با مقایسه رقم واردات آذربایجان از کشورهای غیراکو و رقم صادرات کشورهای عضو اکو به جهان در هر یک از اقلام مورد بررسی، می توان نتیجه گیری کرد که با اولویت بخشیدن کشورهای اکو بجای کشورهای غیراکو بعنوان طرف صادرکننده به آذربایجان، میتوان به افزایش حجم تجارت درون منطقه ای اکو کمک کرد.

طی بررسی های نیازسنجی تجاری در منطقه اکو، با بررسی ۲۰ قلم کالای برتر وارداتی آذربایجان در سال ۲۰۱۳ (از نظر ارزش واردات)، رقم کل واردات این کشور در سال ۲۰۱۳ در ۲۰ قلم کالای برتر وارداتی آن، تقریباً برابر با ۸۴۲۷ میلیون دلار بدست آمده است که از این رقم، تنها ۱۶۴۰ میلیون دلار (۲۰ درصد) آن از منطقه اکو وارد شده است. از طرف دیگر، سایر کشورهای عضو اکو به میزان ۱۱۵۷۸ میلیون دلار صادرات از این ۲۰ قلم به جهان داشته اند که اگر آذربایجان از این پتانسیل تجاری منطقه اکو استفاده می کرد، ۱۰۰ درصد تجارت این کشور در ۲۰ قلم کالای برتر وارداتی اش با منطقه اکو انجام میگرفت.

¹ <http://www.ecosecretariat.org/in2.htm>

کد کالا	توضیحات	ارزش واردات آذربایجان	کشورهای اکویی صادرکننده به آذربایجان	رقم واردات از ۱۰ کشور برتر ^۲ غیر اکویی صادرکننده به آذربایجان	توانمندیهای دیگر کشورهای اکو بمنظور جایگزینی
۸۴	راکتورهای هسته ای، دیگهای بخار و آبگرم، ماشین آلات و وسایل مکانیکی؛ اجزاء و قطعات آنها	۲۰۲۰۰۳۵	ترکیه (۲۷۳۱۷۷)، ایران (۴۵۰۴)، قزاقستان (۲۵۳۶)، قرقیزستان (۲۰۸)، ترکمنستان (۳۷۲)، ازبکستان (۲۵۷) مجموع: ۲۸۱۶۵۴	آمریکا (۱۵۱۴۸۵)، انگلستان (۲۲۱۱۵۴)، چین (۱۷۸۱۸۵)، آلمان (۲۶۳۱۱۵)، ایتالیا (۱۱۱۲۶۵)، روسیه (۱۱۲۸۰۳)، هلند (۴۵۵۵۷)، استرالیا (۳۷۹۳۵)، کره (۴۵۶۶۴)، ژاپن (۱۱۵۰۳۳) مجموع: ۱۲۸۲۱۹۶	پاکستان (۱۷۹۳۹۱)، تاجیکستان (۷۹۲۳) مجموع: ۱۸۷،۳۱۴
۷۱	سنگهای گرانبها یا نیمه گرانبها، فلزات گرانبها، فلزات دارای روکش یا پوشش از فلزات گرانبها و اشیاء ساخته شده از این مواد، زیور آلات بدلی، سکه	۹۰۲۳۲۱	ترکیه (۳۹۲)	انگلستان (۷۹۷۸۰۶)، سوئیس (۵۵۱۷۴)، آفریقای جنوبی (۴۴۷۶۰)، فرانسه (۱۶۴۸)، ایتالیا) (۶۱۲)، چین (۱۳۳)، گرجستان (۱۸۵)، آمریکا (۵۷۶)، آلمان (۴۳۴)، استرالیا (۳۲۲) مجموع: ۹۰۱۶۵۰	قزاقستان (۱۱۱۸۷۸۴)، قرقیزستان (۷۴۲۷۰۹)، پاکستان (۴۳۷۲۶۷)، ازبکستان (۲۶۵۴۰۳)، ترکمنستان (۲۶۳۰۴۳)، افغانستان (۱۰۹۳۵)، تاجیکستان (۶۱۷۳)، ایران () (۲۱۸۲) مجموع: ۴۹۶،۸۴۶،۲
۸۷	وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه آهن یا تراموای و اجزاء و قطعات و متفرعات آنها	۸۸۸۹۱۶	ترکیه (۷۰۴۵۱)، ازبکستان (۶۶۹۴)، ایران (۳۵۵۴)، قزاقستان (۱۸) مجموع: ۸۰۷۱۷	آلمان (۱۹۴۳۸۴)، کره (۱۲۸۰۶۱)، ژاپن (۱۲۲۸۰۰)، چک (۱۶۵۸۰)، ایتالیا (۱۹۲۸۴)، انگلستان (۲۵۸۲۹)، روسیه (۱۱۰۸۲۶)، چین (۴۸۲۱۲)، آمریکا (۴۴۶۳۳)، بلاروس (۲۷۱۲۴)	قرقیزستان (۸۵۳۱۲)، پاکستان (۷۴۱۸۲)، ترکمنستان (۴۲۷۵)، تاجیکستان (۱۵۴۴)، افغانستان (۱۲۷۶) مجموع: ۱۶۶،۵۸۹

^۲ از نظر حجم واردات

	مجموع: ۷۳۷۷۲۳				
۷۳	مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد	۷۷۱۴۵۷	ترکیه (۱۷۲۲۵۴)، ایران (۲۳۱۸)، قزاقستان (۴۸۸۰)، ترکمنستان (۲۰۱)، ازبکستان (۱) مجموع: ۱۷۹۶۵۴	چین (۶۹۱۸۵)، ژاپن (۳۹۹۲۴)، آمریکا (۲۸۴۱۶)، آلمان (۲۶۷۴۲)، اوکراین (۱۲۸۱۴۵)، روسیه (۱۱۴۸۶۸)، انگلستان (۷۳۲۱۲)، هلند (۸۵۱۰)، ایتالیا (۱۲۷۰۲)، چک (۲۰۴۴۲) مجموع: ۵۲۲۱۴۶	افغانستان (۲۹۶)، تاجیکستان (۱۸۰۴۱۶)، پاکستان (۶۰۵۵)، قرقیزستان (۶۰۵۵) مجموع: ۱۸۷،۰۳۳
۸۵	ماشین آلات و دستگاه های برقی و اجزاء و قطعات آنها، دستگاه های ضبط و پخش صوت و تصویر تلویزیونی، اجزاء و قطعات و متفرعات این دستگاه ها	۷۴۱۴۶	ترکیه (۲۱۰۹۷۰)، قرقیزستان (۸۸۹)، ایران (۱۵۷۱)، قزاقستان (۱۱۳۵)، ازبکستان (۹)، ترکمنستان (۱۱۰) مجموع: ۲۱۴۶۸۴	چین (۱۲۶۱۴۵)، انگلستان (۶۳۰۸۹)، آلمان (۵۳۱۶۵)، روسیه (۳۶۵۲۷)، فرانسه (۱۴۶۷۴)، آمریکا (۲۲۵۵۶)، هلند (۲۲۳۱۰)، فنلاند (۲۰۵۵۵)، چک (۱۹۷۸۲)، اوکراین (۱۵۴۳۱) مجموع: ۳۹۴۲۳۴	پاکستان (۱۴۵۴۷)، افغانستان (۶۸۵۹)، تاجیکستان (۱۶۹۳) مجموع: ۱۲۳،۰۹۹
۸۸	وسایل نقلیه هوایی، فضایی و اجزاء و قطعات آنها	۴۴۰۱۵۳	افغانستان (۸۹)، ترکیه (۲۳) مجموع: ۱۱۲	امارات (۲۹۴۵)، روسیه (۲۱۳۱)، انگلستان (۷۱۹)، فرانسه (۲۷۱۷۴۷)، برزیل (۱۵۰۲۶۵)، آمریکا (۶۸۰۰)، ایتالیا (۴۴۷۱)، آلمان (۳۲۵)، هلند (۱۹۳)، لگزامبرگ (۱۶۰) مجموع: ۴۳۹۷۵۶	ازبکستان (۶۵۷۹)، پاکستان (۲۵۱۴)، ترکمنستان (۱۴۸۲)، تاجیکستان (۹۳۶)، قزاقستان (۱۹۲۹۸۴)، ایران (۲۳۷۰۲)، قرقیزستان (۸۷۷۶) مجموع: ۲۳۶،۶۷۳
۱۰	غلات	۴۳۴۶۱۵	قزاقستان (۲۳۵۹۲۰)، ترکیه (۶۱۸۳)، پاکستان (۴۶۱)، ترکمنستان (۸۷۶۳)، ازبکستان (۵۹۰)	روسیه (۱۷۳۱۶۱)، هند (۲۸۷۳)، اوکراین (۲۵۹۹)، گرجستان (۱۳۳۹)، تایلند (۷۳۸)، چین (۷۳۲)، مصر (۶۱۳)، ایتالیا (۲۶۴)	قرقیزستان (۳۰۹)، تاجیکستان (۸۹۸)، افغانستان (۷۹۸)، ایران (۲۸۱) مجموع: ۲،۲۸۶

	ویتنام (۲۱۵)، آمریکا (۸۰) مجموع: ۱۸۲۶۱۴	مجموع: ۲۵۱۹۱۷			
۷۲	لوکزامبورگ (۴۴۰۰)، کره (۳۶۶۵) اسلواکی (۲۸۰۶)، آلمان (۱۸۳۳)، روسیه (۱۳۵۰۷۳)، اوکراین (۱۲۴۶۴۵)، گرجستان (۱۹۵۹۵)، انگلستان (۱۳۳۶۹)، رومانیا (۴۶۱۹)، چین (۸۶۰۳) مجموع: ۳۱۸۶۰۸	قزاقستان _ (۲۲۰۴۵)، ترکیه (۲۸۹۷۹)، ایران (۵۱۷۱)، افغانستان (۵۶) مجموع: ۲۶۲۵۱	۳۸۱۲۹۷	چدن، آهن و فولاد	
۲۴	روسیه (۱۶۶۲۲۵)، اوکراین (۹۱۴۹۳)، آلمان (۵۴۰۱۶)، سوئیس (۱۸۹۳۳)، لیتوانی (۳۲۷۸)، امارات (۱۹۶۸)، هلند (۵۶۰)، اسپانیا (۳۵۱)، لبنان (۳۳۰)، رومانی (۲۳۱) مجموع: ۳۳۷۳۸۵	ایران (۱۴)	۳۳۸۸۲۹	توتون و تنباکو	
۹۰	آلمان (۶۰۱۴۹)، فرانسه (۴۵۴۶۳)، انگلستان (۳۱۲۱۴)، آمریکا (۲۰۴۹۷)، چین (۱۴۵۳۰)، سوئیس (۷۲۴۹)، هلند (۵۲۴۷)، روسیه (۱۳۷۹۷)، اسلواکی (۱۰۷۳۰)، امارات (۹۲۹۱) مجموع: ۲۱۸۱۶۷	ترکیه (۴۸۳۱۴)، ایران (۸۴۲)، قزاقستان (۸۵۸)، پاکستان (۹)، ترکمنستان (۱۹۴) مجموع: ۵۰۲۱۷	۳۱۳۳۷۷	آلات و دستگاه های اپتیک، عکاسی، سینماتوگرافی، سنجش، کنترل، دقت سنجی، آلات و دستگاه های طبی - جراحی؛ اجزاء و قطعات و متفرعات آنها	
	پاکستان (۴۱۷۴۲)، قرقیزستان (۳۵۴۱۷)، ازبکستان (۵۹۴۴)، تاجیکستان (۷۲۵)، ترکمنستان (۸) مجموع: ۸۳، ۸۳۱				
	ترکیه (۹۰۴۷۹۲)، قزاقستان (۹۳۳۰۷)، پاکستان (۲۶۳۹۷)، ازبکستان (۲۰۹۷۰)، قرقیزستان (۱۸۹۷۵)، تاجیکستان (۱۵۹۶)، افغانستان (۳) مجموع: ۱، ۰۶۶، ۰۴۰				
	قرقیزستان (۱۴۰۴۲)، ازبکستان (۸۹۴۷)، افغانستان (۱۹۱۵)، تاجیکستان (۴۱۰) مجموع: ۱۱، ۲۷۳				

۴۴	چوب و اشیاء چوبی؛ زغال چوب	۲۸۵۴۰۸	ترکیه (۲۳۴۵۷)	روسیه (۱۹۱۵۴۸)، بلاروس (۲۷۶۷۶)، اوکراین (۱۳۰۹۵)، بلغارستان (۷۱۸۲)، چین (۳۱۷۹)، لهستان (۲۳۴۵)، امارات (۲۰۹۶)، آلمان (۱۷۴۲)، رومانی (۱۱۸۶)، ویتنام (۱۱۶۲) مجموع: ۲۵۱۲۱۱	پاکستان (۵۲۶۸۱)، قزاقستان (۸۶۱)، ایران (۲۵۲۹)، ازبکستان (۱۳۹۰)، افغانستان (۸۷۱)، قرقیزستان (۸۶۱)، تاجیکستان (۴۰) مجموع: ۵۹،۲۳۳
۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد	۲۷۸۳۶۱	ترکیه (۹۲۶۷۳)، ایران (۲۵۱۴۶)، ترکمنستان (۷۱۰۰)، قزاقستان (۳۱۶۰)، پاکستان (۵) مجموع: ۱۲۸۰۸۴	کره (۲۳۵۴۴)، عربستان (۲۹۰۹۲)، آمریکا (۱۶۳۸۹)، آلمان (۱۵۹۷۶)، انگلستان (۹۱۱۳)، چین (۷۷۳۹)، روسیه (۷۰۳۹)، امارات (۷۰۰۹)، هلند (۵۶۲۶)، اوکراین (۵۴۴۴)، مجموع: ۱۲۶۹۷۱	ازبکستان (۵۵۶۱۱)، قرقیزستان (۲۶۶۴۰)، تاجیکستان (۲۲۶۹)، افغانستان (۱۳۴۸) مجموع: ۸۵،۸۶۸
۳۰	محصولات دارویی	۲۵۰۰۴۹	ترکیه (۱۵۴۳۳)، قرقیزستان (۵۶۷)، قزاقستان (۷۰)، پاکستان (۲۱۱)، ایران (۶۰۰)، ازبکستان (۱۱) مجموع: ۳۲۳۲۵	سوئیس (۳۰۰۱۱)، آلمان (۲۱۱۲۶)، روسیه (۲۰۲۳۵)، اوکراین (۱۱۸۶۵)، گرجستان (۲۱۸۱۰)، مجارستان (۱۲۹۰۰)، انگلستان (۹۴۰۷)، ایتالیا (۸۶۸۲)، لهستان (۸۲۹۰)، هند (۷۰۴۳) مجموع: ۲۳۴۶۰۶	افغانستان (۱۱۲۱)، ترکمنستان (۳۸)، تاجیکستان (۲۸) مجموع: ۱،۱۸۷
۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۲۸۹۷۲	ترکیه (۲۴۲۸)، قزاقستان (۵۰۵)، ایران (۲۴۱) مجموع: ۳۱۷۴	برزیل (۲۰۰۹۲۴)، اوکراین (۱۲۲۰۳)، روسیه (۹۰۱۱)، لهستان (۱۸۸۵)، فنلاند (۴۲۹)، بلاروس (۲۵۸)، لوکزامبورگ (۲۴۶)، ایتالیا (۱۹۱)، عراق (۱۳۵)، آلمان (۹۴)	پاکستان (۶۳۳۵۶۸)، ازبکستان (۱۳۴۰)، قرقیزستان (۶۱۶)، افغانستان (۳۲)، تاجیکستان (۳۳) مجموع: ۶۳۵،۵۸۹

	مجموع: ۲۲۵۲۴۱				
۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ، گچ، آهک و سیمان	۲۰۴۵۳۶	ایران (۸۰۸۴۲)، ترکیه (۲۰۶۹۳)، قزاقستان (۱۳۹۵۸)، ترکمنستان (۴۲۶) مجموع: ۱۱۵۹۱۹	گرجستان (۳۹۷۲۸)، روسیه (۳۲۱۵۱)، اوکراین (۴۷۲۵)، چین (۴۳۵۴)، اسپانیا (۱۶۷۰)، ایتالیا (۱۱۵۰)، آمریکا (۱۱۱۴)، انگلستان (۶۶۳)، هلند (۴۴۱)، امارات (۳۷۱) مجموع: ۸۶۳۶۷	پاکستان (۷۲۲۸۲۲)، ازبکستان (۳۵۹۸۵)، قرقیزستان (۲۱۸۹۸)، افغانستان (۱۷۳۸۵)، تاجیکستان (۹۰) مجموع: ۷۹۷، ۳۸۰
۹۴	مبل، تختخواب، چراغ و وسایل روشنایی، تابلوهای نورانی و اشیاء همانند، ساختمان های پیش ساخته	۱۵۰۳۳۳	ترکیه (۶۹۹۶۳)، قزاقستان (۱۴۴۷)، ایران (۸۳)، ترکمنستان (۱۲) مجموع: ۷۱۵۰۵	ایتالیا (۱۸۳۰۲)، انگلستان (۱۱۹۶۸)، آلمان (۸۱۰۲)، اوکراین (۶۲۶۱)، چین (۴۸۷۷)، روسیه (۳۴۲۴)، هلند (۳۳۴۹)، امارات (۳۰۰۱)، آفریقای جنوبی (۲۷۸۷)، اسپانیا (۲۰۹۹) مجموع: ۶۴۱۷۰	پاکستان (۱۰۱۵۷۳)، قرقیزستان (۵۶۹۵)، ازبکستان (۲۴۷۶)، تاجیکستان (۲۹۷)، افغانستان (۱۱۶) مجموع: ۱۱۰، ۱۵۷
۲۷	سوخت های معدنی، روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها، مواد قیری، مومهای معدنی	۱۴۳۲۳۰	قزاقستان (۱۳۱۹۱)، ترکیه (۱۳۶۹۱)، ایران (۱۴۲۵۶)، ترکمنستان (۳۰۲۵۶) مجموع: ۷۱۳۹۴	بلژیک (۲۴۳۶۳)، روسیه (۱۳۵۱۷)، کره (۸۰۳۲)، هلند (۵۶۰۸)، آلمان (۴۵۰۶)، اوکراین (۳۸۳۴)، امارات (۳۰۷۸)، آمریکا (۲۵۶۸)، انگلستان (۱۴۸۱)، ایتالیا (۷۱۸) مجموع: ۱۳۹۰۹۹	ازبکستان (۱۲۸۳۴۶۰)، پاکستان (۵۲۶۷۸۱)، قرقیزستان (۱۶۶۶۶۸)، افغانستان (۵۵۷۴۸)، تاجیکستان (۱۲۱) مجموع: ۲، ۷۷۸، ۰۳۲

۲۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۱۱۳۸۵۱	ترکیه (۱۷۴۸۶)، ایران (۳۸۷)، قزاقستان (۱۷)، ازبکستان (۷۲) مجموع: ۱۷۹۶۲	امارات (۲۲۴۴۶)، آلمان (۱۶۶۰۹)، انگلستان (۱۱۶۴۴)، روسیه (۱۰۸۳۹)، هلند (۷۵۱۳)، فرانسه (۶۵۹۵)، چین (۵۳۹۵)، سوئیس (۳۰۱۲)، ایرلند (۱۰۳۴)، اوکراین (۱۰۱۸) مجموع: ۸۶۱۰۵	پاکستان (۱۹۶۲۶)، قرقیزستان (۳۲۴۸)، افغانستان (۱۱۳)، ترکمنستان (۲۷)، تاجیکستان (۶۲) مجموع: ۲۳، ۱۱۶
۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی، ترکیبات آلی یا غیر آلی فلزات گرانبها، عناصر رادیواکتیو، فلزات خاکهای کمیاب و ایزوتوپها	۱۰۶۲۹۰	ترکیه (۲۱۳۷۲)، ایران (۳۳۰۳)، ازبکستان (۱۲۴)، قزاقستان (۳۸) مجموع: ۲۴۸۳۷	برزیل (۱۵۵۰۰)، چین (۱۴۳۴۲)، روسیه (۱۱۵۲۵)، اوکراین (۱۰۰۱۷)، هند (۵۳۲۴)، ونزوئلا (۵۰۲۵)، آمریکا (۳۲۳۳)، انگلستان (۲۸۷۹)، هلند (۱۰۱۶)، کره (۶۷۱) مجموع: ۶۹۵۳۲	پاکستان (۳۳۲۴۳)، ترکمنستان (۲۱۱۵۹)، قرقیزستان (۵۸۱)، تاجیکستان (۲۰۴)، افغانستان (۳۶) مجموع: ۵۵، ۲۲۳
۳۴	صابون، فرآورده ها برای شستشو، فرآورده های روان کننده، مومهای مصنوعی، فرآورده های صیقل دادن و جلا دادن، شمع و اشیاء همانند، خمیرهای قالب گیری	۱۰۰۴۸۹	ترکیه (۵۶۵۵۵)، ایران (۴۱۲)، ازبکستان (۵)، قزاقستان (۲۵)، پاکستان (۵) مجموع: ۶۶۰۰۲	روسیه (۵۹۰۰)، انگلستان (۵۷۳۳)، اوکراین (۵۲۷۱)، آمریکا (۵۱۹۴)، فرانسه (۴۴۲۴)، چین (۴۳۲۵)، ایتالیا (۲۳۰۴)، هلند (۲۰۶۹)، آلمان (۱۶۲۸)، اسپانیا (۱۵۹۹) مجموع: ۳۸۴۴۷	قرقیزستان (۲۲۹)، افغانستان (۷۵)، تاجیکستان (۶۹)، ترکمنستان (۲) مجموع: ۳۷۵
	مجموع	۸، ۴۲۶، ۶۶۵	۱، ۶۳۹، ۹۷۱	مجموع واردات آذربایجان از ۱۰ کشور برتر غیراکوپی: ۶، ۶۵۶، ۲۳۸	۱۱، ۵۷۸، ۷۶۰

موانع، مشکلات و محدودیت های صادرات و سرمایه گذاری کشورهای عضو آکو در آذربایجان:

- تغییرات مکرر قوانین صادرات و واردات در آذربایجان
- اخذ مالیات ورودی بدون مبنای قانونی مشخص
- اخذ عوارض اضافی از کامیونهای ترانزیت
- انحصار واردات کالاها از دیگر کشورها در دست افرادی خاص در آذربایجان
- کیفیت پایین زیرساختهای این کشور و مشکلات ترانزیت کالا
- نرخ بالای فساد دولتی در این کشور
- کندی و طولانی بودن مراحل اداری
- عدم توسعه یافتگی این کشور (بجز بخش نفت)

پیشنادهایی بمنظور ارتقاء همکاری فیما بین آذربایجان و دیگر کشورهای عضو آکو:

- کاهش نرخ تعرفه های گمرکی آذربایجان
- ایجاد سرمایه گذاری های مشترک میان این کشور و دیگر کشورهای عضو آکو
- کاهش عوارض در بخش حمل و نقل و رفع مشکلات ترانزیتی در گمرکات این کشور
- تسهیل صدور روادید برای تجار و بازرگانان منطقه آکو
- افزایش شفافیت کسب و کار میان این کشورها و تسهیل تبادل اطلاعات تجاری در میان بنگاه های کسب و کار
- افزایش آگاهی از فرصت های تجاری در منطقه آکو بوسیله مشارکت در نمایشگاه های مشترک
- ارائه بسترهای مناسب برای تبدیل فرصت ها به معاملات تجاری
- همکاری مشترک در افزایش کارایی روشها و فرایندهای تسهیل تجارت
- استانداردسازی و ساده سازی اسناد و مدارک و روش های گمرکی
- نوسازی و ارتقای کیفیت جاده ها، راه آهن و نیز شبکه های ارتباطی (مخابرات، پست،...) و افزایش ظرفیت آنها
- ارتقای همزمان مکانیزم های موثر نهادی و روشهای مدیریتی جهت کارآمدتر کردن عملیات، مدیریت و نظارت بر عملکرد سیستم های حمل و نقل درون مرزی
- ساده سازی مراحل آزمایش و صدور گواهی
- استانداردسازی، منطقی سازی و هماهنگ سازی مشخصات فنی وسایل نقلیه جاده ای و ریلی و نیز ظرفیت حمل و بارگیری
- آماده سازی بستر لازم برای جذب اعتبارات مانند مناسبات بانکی به ویژه پذیرش ضمانت های بانکی کشورهای عضو آکو توسط بانک های آذری

- انجام اقدامات لازم بمنظور واگذاری زمین و امکانات مناسب به سرمایه‌گذاران و اجتناب از وضع مالیات مضاعف

نتیجه گیری:

امروزه که همکاری های منطقه یی و یک پارچگی منطقه یی به مثابه تجربه یی کوچک از آزادسازی اقتصادی در دستور کار بسیاری از دولت ها قرار گرفته است، سازمان همکاری اقتصادی (اکو) به لحاظ پتانسیل های اقتصادی و منابع غنی و سرشار مهم ترین سازمان همکاری در منطقه محسوب می شود، مورد توجه قرار گرفته است. در این میان بخش تجارت خارجی اکو از اهمیت کلیدی برخوردار است و می تواند نقش تعیین کننده یی در تعیین جهت و موقعیت کلی توسعه ی اقتصادی منطقه داشته باشد.

در راستای ارتقاء تجارت درون منطقه ای اکو، در این پژوهش ضمن بررسی اقلام عمده وارداتی آذربایجان بعنوان یکی از اعضای اکو، نتیجه گیری شد چنانچه حداقل در ۲۰ قلم کالای برتر وارداتی آذربایجان که در این پژوهش مورد اشاره قرار گرفته اند، این کشور بجای واردات این اقلام از خارج منطقه اکو، باتوجه به پتانسیل های موجود در منطقه اکو، اقدام به واردات آنها از دیگر کشورهای عضو اکو نماید، حجم تجارت آذربایجان با منطقه اکو حدود ۷ میلیارد دلار رشد خواهد داشت. این افزایش در حجم تجارت درون منطقه ای آذربایجان، می تواند منجر به رشد نسبت حجم تجارت درون منطقه ای اکو از کل تجارت این منطقه شود. در این راستا، توصیه می شود اتاق بازرگانی آذربایجان با بسترسازی که توسط مقامات دولتی آن کشور به انجام می رساند، به تحقق این اهداف کمک نماید.

<http://www.azerbaijan.az/GeneralInfo>
<http://www.e-unwto.org/content/r13521/fulltext.pdf>
http://azerireport.com/index.php?option=com_content&task=view&id=2170&Itemid=48
<http://www.ethnologue.com/country/AZ>
<http://eng.tpo.ir>
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>
<http://data.worldbank.org/indicator>
<http://www.trademap.org>
<http://www.ecosecretariat.org/in2.htm>
<http://fa.wikipedia.org/wiki/>
<http://www.photius.com/ranking>
[UNCTAD, world investment report, 2013](#)
www.intracen.org
[CIA - The World Factbook - Azerbaijan](#)
<http://www.rbcnews.com/free/20070403193147.shtml>
<https://en.santandertrade.com/establish-overseas/azerbaijan/investing>
http://www.theoilandgasyear.com/content/uploads/2015/02/TOGY_AZERBAIJAN_2015-PREVIEW.pdf
<http://www.nationsencyclopedia.com/Asia-and-Oceania/Azerbaijan-FOREIGN-INVESTMENT.html>
http://www.azpromo.az/uploads/AzPromo-Catalogue-of-investment-2014-for-web_1.pdf
[جغرافیای اقتصادی جمهوری آذربایجان؛ رایزنی بازرگانی سفارت جمهوری اسلامی ایران- آذربایجان، باکو](#)